

**Wykładnia autentyczna
w świetle nauki o wykładni prawa**

Sławomir Piekarczyk, Sławomir Tkacz

**Wykładnia autentyczna
w świetle nauki o wykładni prawa**

Recenzja

Bartosz Wojciechowski

Adam Zienkiewicz

*Pracę dedykujemy naszemu Nauczycielowi
i Przewodnikowi po labiryncie problematyki wykładni prawa
Panu Profesorowi Zygmuntowi Toborowi
w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*

Autorzy

Spis treści

9 _____ Wprowadzenie

Rozdział 1

Założenia wstępne – ogólna problematyka wykładni prawa

- 13 _____ 1.1. Pojęcie wykładni prawa
17 _____ 1.2. Tekst vs. intencja
22 _____ 1.3. Clara vs. omnia
24 _____ 1.4. Moc wiążąca wykładni prawa

Rozdział 2

Wykładnia autentyczna – ustalenia teoretyczne

- 29 _____ 2.1. Aktualny stan piśmiennictwa
32 _____ 2.2. Ustalenia terminologiczne
35 _____ 2.3. Tożsamość prawodawcy i interpretatora
41 _____ 2.4. Moc wiążąca rezultatów wykładni autentycznej
47 _____ 2.5. Wykładnia autentyczna a wykładnia legalna

Rozdział 3

Wykładnia autentyczna – ustalenia praktyczne

- 56 _____ 3.1. Ujęcie pragmatyczne instytucjonalne oraz apragmatyczne
56 _____ 3.1.1. *Ustalenia wstępne*
59 _____ 3.1.2. *Wyjaśnianie treści postanowień porozumień zbiorowych
przez ich strony*
72 _____ 3.1.3. *Interpretacje podatkowe Ministra Finansów
odnoszące się do wydanych przezeń przepisów rozporządzeń*

77	_____	3.1.4. Wykładnia autentyczna przepisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
85	_____	3.1.5. Prawodawca jako uczestnik postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym
94	_____	3.1.6. Ujęcie pragmatyczne instytucjonalne – uwagi podsumowujące
98	_____	3.2. Ujęcie pragmatyczne pozainstytucjonalne

Rozdział 4

Wykładnia autentyczna rozumiana jako narzędzia pochodzące od prawodawcy, wykorzystywane w procesie wykładni prawa (ujęcie pozapragmatyczne)

120	_____	4.1. Teksty aktów normatywnych
120	_____	4.1.1. Definicja legalna
123	_____	4.1.2. Problem tzw. prawa interpretacyjnego
124	_____	4.1.3. Preambuła
128	_____	4.2. Wyjaśniająca zmiana przepisów
138	_____	4.3. Materiały legislacyjne
144	_____	4.4. Wykładnia autentyczna w ujęciu pozapragmatycznym – ustalenia konstruktywne
147	_____	Uwagi podsumowujące
155	_____	Literatura
167	_____	Wykaz aktów prawnych powołanych w treści monografii
169	_____	Wykaz orzeczeń powołanych w treści monografii
175	_____	Inne wykorzystane źródła
177	_____	Indeks nazw osobowych
181	_____	Summary

Wprowadzenie

Termin „wykładnia autentyczna” rozumiany jest w teorii prawa w kategoriach wykładni o mocy powszechnie wiążącej dokonywanej przez organ, który dany przepis ustanowił. W piśmiennictwie zagadnienie wykładni autentycznej rodzi szereg kontrowersji. Często już sama idea związana z wprowadzeniem do systemu narzędzi ograniczających autonomię sędziego w postaci wykładni autentycznej poddawana jest krytyce¹. Być może dlatego w polskiej teorii prawa problematyce wykładni autentycznej nie poświęca się wiele uwagi. Z reguły wskazuje się, że to rzadko spotykana sytuacja. Trudno bowiem sobie wyobrazić, aby po uchwaleniu ustawy, zachowując taką samą procedurę, dokonano jej wykładni². Naszym zdaniem w praktyce wykładnia autentyczna ma o wiele większe znaczenie niż to, które zazwyczaj jest z nią związane. Niniejsze opracowanie stanowi próbę całościowej analizy problematyki wykładni autentycznej z punktu widzenia nauki o wykładni prawa. Zwracamy uwagę na to, że pojęcie wykładni autentycznej charakteryzuje się wysokim stopniem wieloznaczności. W kategoriach wykładni autentycznej, w różnych jej rozumieniach, mogą być charakteryzowane rozmaite konstrukty prawne – działania dokonywane przez wielorakie podmioty zarówno po ustanowieniu aktu prawnego, jak i przed jego ustanowieniem. Niniejsza praca ma na celu uporządkowanie stanowisk teoretycznych odnoszących się do zagadnienia wykładni autentycznej oraz ich odniesienie do praktyki prawniczej. Waga poruszonych problemów, zwłaszcza biorąc pod uwagę to, że wykładnia autentyczna jest konstrukcją związaną bezpośrednio z najbardziej podstawowymi zagadnieniami teorii prawa, pozwala sformułować wniosek ogólny, iż zagadnienie podjęte w monografii można zaliczyć do problematyki węzłowej dla nauki o wykładni prawa.

1 Obszernie: T. Endicott, *Authentic Interpretation*, „Ratio Juris” 2020, vol. 33, No. 1, s. 6–23.

2 Z. Tobor, *Wykładnia prawa*, w: J. Nowacki, Z. Tobor, *Wstęp do prawoznawstwa*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020, s. 315.

Monografia składa się z czterech rozdziałów. W rozważaniach początkowych dokonujemy pojęciowych ustaleń dla ogólniejszego konstruktów, jakim jest „wykładnia prawa”. Zwracamy uwagę na wieloznaczność tego pojęcia i możliwość rozumienia go zarówno w ujęciu pragmatycznym, jak i apragmatycznym oraz pozapragmatycznym. Choć wszystkie elementy takiego podziału służyć będą porządkowaniu bardziej szczegółowych rozważań dalszej części pracy, zasadnicze znaczenie przypisujemy pragmatycznemu ujęciu wykładni, rozumiejąc przez to działanie polegające na ustalaniu intencji prawodawcy.

W dalszej części przechodzimy do zasadniczej części wyводу, który poświęcony jest wykładni autentycznej. Wychodzimy od ogólnych ustaleń o charakterze teoretycznoprawnym. Rozważania w tym zakresie otwiera ustalenie akceptowanego przez piśmiennictwo miejsca wspólnego dla przedmiotowego pojęcia, jakim jest interpretacja tekstu prawnego przez tego, kto ten tekst ustanowił. W rozdziale 2. dokonujemy konstruktywnych ustaleń dotyczących problematycznych kwestii, takich jak tożsamość interpretatora i prawodawcy oraz moc wiążąca rezultatów wykładni autentycznej. Podejmujemy także zagadnienie wzajemnej relacji wykładni autentycznej oraz wykładni legalnej.

W rozdziale 3. zajmujemy się problemami o charakterze praktycznym. Funkcjonujące w praktyce formy stanowiące przejaw wykładni autentycznej zostają uporządkowane zgodnie z przyjętym w metodologicznej części podziałem wykładni autentycznej. W szczególności przeprowadzamy tu analizy poświęcone wykładni autentycznej w ujęciu instytucjonalnym oraz pozainstytucjonalnym. W tym pierwszym rozumieniu charakteryzowane są działania organu, który ustanowił dany akt prawotwórczy, polegające na ustalaniu znaczenia jakiegoś tekstu prawnego, w przedsięwzięciu przewidzianym prawem, lecz odrębnym od stanowienia prawa. W ujęciu pozainstytucjonalnym to działanie odbywa się poza ramami prawem przewidzianego, oficjalnego przedsięwzięcia.

W rozdziale 4. dokonujemy analizy wykładni autentycznej rozumianej w kategoriach narzędzi pochodzących od prawodawcy, wykorzystywanych w procesie wykładni prawa (ujęcie pozapragmatyczne). W tej części podejmujemy m.in. problematykę tekstu aktu normatywnego, w tym definicji legalnych i preambuł oraz materiałów legislacyjnych. Odnosimy się także do najnowszych badań w teorii prawa poświęconych problematyce prawa interpretacyjnego. Książkę zamykają ustalenia podsumowujące.

Nasze zamierzenie badawcze ograniczamy do problematyki wykładni autentycznej. Niniejsza praca ma przede wszystkim charakter systematyczny.

Pomijamy wszelkie inne problemy dotyczące zagadnienia wykładni prawa, które pojawiły się w trakcie prowadzonych badań, gdyż zasługują one na odrębne opracowanie. Podkreślamy, że przedstawione poglądy są wynikiem dyskursu pomiędzy dwoma współautorami – poczynione konkluzje wspólnie podzielamy. Pewne kontrowersje dotyczące charakteru wykładni autentycznej oczywiście pozostały. Dostrzegamy je z należytą jasnością – zwłaszcza w tych fragmentach pracy, w których przedstawiamy możliwość zajęcia odmiennych poglądów co do analizowanych problemów teoretycznoprawnych.

Zamierzeniem, które wyznaczaliśmy sobie, podejmując problematykę wykładni autentycznej, było wypełnienie luki niewątpliwie istniejącej w polskiej teorii prawa w tej materii. Waga problemu sprawia bowiem, że trudno zagadnienie wykładni autentycznej sprowadzić do jednozdaniowych wypowiedzi podręcznikowych. Mamy jednak także pełną świadomość tego, że poruszone w pracy zagadnienia nie wyczerpują wszystkich możliwych problemów, mogą one stanowić jednak pole do dalszej dyskusji. Żywimy nadzieję na krytyczną ocenę sformułowanych przez nas tez, a przez to pogłębioną dyskusję naukową w tym zakresie w przyszłości.

Indeks nazw osobowych

B

- Banaszak Bogusław 96
Barak Aharon 88
Bator Andrzej 87
Bąkowski Tomasz 142
Bielska-Brodziak Agnieszka 15, 17, 22-23, 35-36, 41, 88, 106, 118, 121, 131-134, 138-139, 142
Bocheński Józef Maria 41, 110
Bogucki Olgierd 22, 59
Borkowski Marcin 36
Brodecki Zdzisław 60
Brolik Jacek 46, 72-73, 76, 96

C

- Chauvin Tatiana 27-28, 42-43, 47, 49
Choduń Agnieszka 16, 106
Cudowski Bogusław 65
Czarny Piotr 88
Czeszejko-Sochacki Zdzisław 48

D

- Dahlman Christian 108
Dąbrowski Marcin 87
Drywa Anna 73

E

- Ekins Richard 17
Endicott Timothy 9
Eng Svein 108

F

- Filipczyk Hanna 47
Fish Stanley 20-21, 36, 109
Florczak-Wątor Monika 48
Florek Ludwik 60, 64
Frank Jerome 71-72

G

- Garlicki Leszek 48-49
Gizbert-Studnicki Tomasz 97, 106, 122, 125-126
Goździewicz Grzegorz 60, 64, 66
Góralczyk Wojciech 30, 51
Grabowski Andrzej 16, 23, 43, 122
Groszyk Henryk 30
Grzybowski Tomasz 131, 133, 135
Gudowski Jacek 44

H

- Hauser Maria 89, 91
Holocher Justyna 74, 112

I

- Izdebski Hubert 14

J

- Jabłońska-Bonca Jolanta 30, 47, 50, 61
Jabłoński Mariusz 60
Jarosz-Żukowska Sylwia 60

K

- Kaczyński Lech 60, 66
 Kanarek Beata 122
 Kelsen Hans 29, 38
 Konca Paulina 123
 Korybski Andrzej 31, 47, 50, 61, 76, 96
 Kozak Artur 87
 Kruglanski Arie 117
 Krukowski Józef 30, 50
 Kubalica Tomasz 29
 Kustra Ewa 31, 50

L

- Lang Wiesław 116–117
 Leszczyński Leszek 24–26, 28, 47, 76,
 96, 119
 Lewandowski Sławomir 125

Ł

- Łętowska Ewa 113–114
 Łopatka Adam 27–28, 30, 47, 50, 61

M

- Mastalski Ryszard 72
 Masternak-Kubiak Małgorzata 96
 Matczak Marcin 17, 19
 McGreal Paul 111
 Morawski Lech 20, 31, 42, 47, 49–50, 61,
 99–100, 116
 Mucha Elżbieta 46, 73, 76, 96
 Musiała Anna 65

N

- Nelson Caleb 18
 Nowacki Józef 16, 26–27, 47–48
 Nowak Leszek 17, 120–121

O

- Oniszczyk Jerzy 48
 Opalek Kazimierz 23, 116–117

P

- Paprocka Ada 113–114
 Piekarczyk Sławomir 16, 46, 59, 66–67,
 75
 Pieniążek Antoni 30
 Pietrzykowski Tomasz 16, 21–22, 67, 72,
 109, 111
 Pleszka Krzysztof 74, 97, 112, 122
 Płonka Ewa 36–37

R

- Resich Zbigniew 89–90
 Rzucidło-Grochowska Iwona 113–114

S

- Sanetra Walerian 60–61, 64–67
 Sarkowicz Ryszard 109, 122
 Seidler Grzegorz Leopold 30
 Sekstus Empiryk 103
 Seweryński Michał 60
 Sierocka Iwona 60, 64
 Skulimowska Barbara 60
 Stawecki Tomasz 27–28, 42–43, 47, 49
 Stefaniuk Małgorzata 125
 Stelina Jakub 66
 Stępień Mateusz 72
 Suska Marek 40
 Szmit Jakub 66
 Szydło Wojciech 62

Ś

- Świda-Łągiewska Zofia 90

T

- Tkacz Sławomir 26
Tobor Zygmunt 9, 17–19, 26–27, 36, 39,
47–48, 67, 71, 88, 99, 106, 120, 123, 131–
134, 138, 141–143
Tomaszewska Monika 60
Tulej Małgorzata 49

U

- Uliasz Sławomir 59, 65

V

- Volkomer Walter 72

W

- Wagner Barbara 60, 66
Waškowski Eugeniusz 26–27
Winczorek Piotr 27–28, 42–43, 47,
49

- Włodyka Stanisław 13, 25–26, 32, 43, 95
Wrątny Jerzy 60, 64, 66
Wronkowska Sławomira 36, 102
Wróbel Andrzej 88
Wróblewski Bartłomiej 125
Wróblewski Jerzy 23, 25–27, 90, 95–96,
111, 116–117, 120

Z

- Zajęcki Maurycy 125
Zdunek Adam 90
Zeifert Mateusz 14, 97
Zieliński Maciej 14–16, 23, 31, 72, 108,
121–122
Ziemiński Zygmunt 26–28, 30, 47–48,
50, 58, 61, 98–99, 122
Zirk-Sadowski Marek 100
Zwolak Sławomir 77
Zych Natalia 106

Authentic interpretation in the light of the science of legal interpretation

Summary

The term “authentic interpretation” has been traditionally characterised in the science of law and legal dogma in terms of an interpretation with universally binding force made by the authority that established the rule in question (*eius est interpretari legem cuius condere*). In recent legal theory, the issue of authentic interpretation has not received much attention. It is most often pointed out that it is a very rare situation. In the opinion of the authors of the monograph, authentic interpretation has a much greater significance in practice than is usually associated with it. For this reason, carrying out theoretical and legal analyses on this matter has been fully justified.

The monograph consists of four chapters. In the introductory considerations, the authors make conceptual arrangements for the more general construct of “interpretation of law”. They draw attention to the ambiguity of this concept and the possibility of understanding it both pragmatically and nonpragmatically, as well as extra-pragmatically. They attribute fundamental importance to the pragmatic view of interpretation, understanding it as an activity consisting in determining the legislator’s intentions.

In the following section, the authors proceed to the main argument, which is devoted to authentic interpretation. Preliminary research has already made it possible to conclude that the multiplicity and diversity of designations with which the concept of authentic interpretation is associated makes the concept very blurred. On the one hand, it refers to activities covered by lawmaking, but on the other hand, it also refers to activities separate from lawmaking. Therefore, it is necessary to make precise theoretical distinctions. The considerations in this respect begin with the establishment of the common place of the concept in question, accepted by the literature, which is the interpretation of a legal text by the one who established that text. This chapter provides constructive findings on such problematic issues as the identity of the interpreter and the legislator as well as the binding force of the results of authentic interpretation. The issue of the interrelationship between authentic and legal interpretation has also been addressed. These findings have allowed a number of important conclusions to be drawn on the semantic boundaries of the concept of authentic interpretation. In particular, it has been concluded that the fact that an interpretation has been made by bodies whose statements can be regarded as statements of the *de facto* legislator in dogmatic terms or *de facto* legislator in sociological terms of the rules determines that we are dealing with authentic interpretation. Authentic interpretation is therefore a concept that is subordinate in scope to the more general notion of interpretation of the law, whereby the action is carried out in an undertaking that is separate from lawmaking (pragmatic approach). It does not matter whether it takes place in some institutional framework or outside this framework. Binding force, on the other hand, is not a quality that characterises authentic interpretation – the bindingness or lack thereof is a consequence of the law in force.

In Chapter 3, the authors address problems of a practical nature. The forms functioning in practice which constitute the manifestation of authentic interpretation have been arranged according to the division of authentic interpretation adopted in the methodological part. At this point of consideration, analyses have been carried out devoted to authentic interpretation in institutional and non-institutional terms. In the former understanding, the activities of the body that established the law-making act in question, consisting in determining the meaning of a legal text, in an endeavour provided for by law, but separate from law-making, are characterised. In the non-institutional approach, this action takes place outside the framework of a legally prescribed, official undertaking. Non-institutional authentic interpretation can be compared to the claims of representatives of legal science. This is because it is neither related to lawmaking nor to its application; neither are its results in any way binding, but it can influence the results of interpretative activities. It is also confirmed at this point in the research that even abstractness is certainly not a necessary element of the concept of authentic interpretation, but merely an accidental one at the most.

In the last chapter, the authors analyze authentic interpretation understood in terms of other tools supplied by the legislator used in the process of interpreting the law (extra-pragmatic approach). In this part, they address, among others, the problem of the text of a normative act, including legal definitions and preambles, as well as legislative materials. They also refer to recent research in legal theory devoted to the problem of interpretative law. The considerations carried out here conclude with the general assumption that it is not legitimate to refer to the tools provided by the legislator in the interpretation process as authentic interpretation. The introduction by the legislator into the text of a legislative act of legal definitions, interpretative directives in the form of the so-called interpretative law or preambles, the so-called explanatory amendments to provisions associated with authentic interpretation, as well as statements formulated in the course of the legislative process, cognisable through its recording in the form of legislative materials, are in fact connected with the process of lawmaking, not its application. In such a case, it seems better to speak of tools used in the process of interpreting the law coming from the legislator and not of authentic interpretation.

The importance of the problems addressed, especially taking into account the fact that authentic interpretation is a construct directly related to the most fundamental issues of legal theory, allows for the formulation of a general conclusion that the problems discussed in the monograph can be classified as key issues for the science of legal interpretation. The authors' intention in addressing the issue of authentic interpretation was to fill a gap that undoubtedly exists in Polish legal theory in this area. The authors are fully aware that the problems covered in this work do not exhaust all possible aspects. However, the distinctions that have been made may provide room for further discussion. Therefore, the authors hope for a critical evaluation of the theses formulated by them, and thus for an in-depth scholarly discussion in this area in the future.

Redakcja
Olga Nowak

Projekt okładki
Łukasz Kliś

Projekt makiety
Zofia Oslislo-Piekarska

Redakcja techniczna, łamanie
Paulina Dubiel

Korekta
Marzena Marczyk

Redaktor inicjujący
Anna U. Piłśniak

Nota copyrightowa obowiązująca do 31.05.2024:

Copyright © 2023 by Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

Sprzymyamy otwartej nauce

Od 1.06.2024 publikacja dostępna na licencji Creative Commons

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0)

Wersja elektroniczna zostanie opublikowana w formule wolnego dostępu

w Repozytorium Uniwersytetu Śląskiego www.rebus.us.edu.pl

<https://orcid.org/0000-0002-9478-4904>

<https://orcid.org/0000-0003-2858-2930>

<https://doi.org/10.31261/PN.4151>

ISBN 978-83-226-4270-2

Wykładnia autentyczna w świetle nauki o wykładni (wersja drukowana)

prawa / Sławomir Piekarczyk, Sławomir Tkacz.

ISBN 978-83-226-4271-9

Wydanie I. – Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu (wersja elektroniczna)

Śląskiego, 2023

Wydawca

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice

www.wydawnictwo.us.edu.pl

e-mail: wydawnictwo@us.edu.pl

Wydanie I. Liczba arkuszy drukarskich: 115. Liczba arkuszy wydawniczych: 115. PN 4151. Cena 39,90 zł (w tym VAT). Publikację wydrukowano na **Munken Print White 100 g vol. 15**. Do składu użyto kroju pisma **Maecenas** (autorstwa Michała Jarocińskiego). Druk i oprawę wykonano w drukarni volumina.pl Sp. z o.o. (ul. Księcia Witolda 7-9, 71-063 Szczecin)